

25. april 2016
AJC-023-010a/cbh

Bestyrelsens beretning for april 2015 - marts 2016

Ophavsretten

Ophavsretten er en helt fundamental rammebetingelse for forlagsvirksomhed og derfor et af foreningens hovedindsatsområder. En grundlæggende forudsætning for forlagenes investeringer i nyt indhold er tillid til, at den ophavsretlige beskyttelse giver mulighed for at kapitalisere på investeringerne. Ophavsret er dermed en forudsætning for vækst og innovation i forlagsbranchen.

EU har som led i realiseringen af EU's digitale indre marked igangsat et større reformarbejde, som sigter mod en harmonisering af de ophavsretslige regler. Reformplanerne på hhv. uddannelses- og biblioteksområderne vil kunne få mærkbare konsekvenser for forlagenes Copydan-indtægter samt for mulighederne for at opbygge et bæredygtigt og innovativt e-bogsmarked.

Derfor har Danske Forlag valgt at fokusere på at synliggøre, at de modeller, vi har i Danmark, og som er baseret på aftaler og aftalelicenser, fremmer den digitale udvikling og fremmer skabelsen af ny litteratur, nye innovative tjenester og nye læremidler.

Vi har været i dialog med de nye kulturordførere, og Danske Forlags direktør, Christine Bødtcher-Hansen, præsenterede reformens udfordringer for forlagene på en høring i Folketingets Landstingsal den 16. december 2015. Endvidere har vi fortsat det tætte samarbejde med andre rettighedshaverorganisationer inden for film og musik både på autor- og udgiver-/producentsiden, og i januar 2016 var Danske Forlag medinitiativtager til en ny fælles erklæring, som viser bred opbakning fra de kreative erhverv til at løse udfordringer ad aftalevejen frem for reguleringsvejen:

"Frivillige og fleksible aftaler er løsningen".

Danske Forlag har endvidere deltaget i flere debatarrangementer og debatindlæg om emnet.

"EU-forslag truer dansk ophavsret", Altinget 12. maj 2015

"Ophavsretten står da ikke i vejen for kultur", Politiken 14. november 2015

"Ophavsretten bliver udsat for en hidtil uset prøvelse", Jyllands-Posten 4. januar 2016

Det brede samarbejde har indtil videre båret frugt i forhold til den danske regerings position "*Danish position on the Digital Single Market Strategy with regard to a more modern European copyright framework*", som i efteråret blev offentliggjort af Kulturministeriet, og som viser, at der i regeringen er opbakning til den danske aftalelicensmodel. Beklageligvis er det danske positionspapir ikke reflekteret i Kommissionens meddelelse "*På vej mod en tidssvarende mere europæisk ramme for ophavsret*", som blev offentliggjort i december 2015, og som ikke nævner mulighederne for at bevare nationale velfungerende systemer som aftalelicensen. Danske Forlag har derfor i sit høringssvar til Kommissionens meddelelse opfordret den danske regering til at arbejde for, at den danske regerings opbakning til aftalelicensmodellen bliver reflekteret i Kommissionens videre arbejde med reformen.

Beskyttelse af rettigheder

Danske Forlags medlemskab af og engagement i Rettighedsalliancen qua direktør Christine Bødtcher-Hansens plads i bestyrelsen sikrer en professionel håndtering af digitale krænkelser af medlemmernes rettigheder. Både i forhold til den konkrete håndtering af krænkelssager, men også i forhold til det politiske arbejde med at få styrket håndhævelsen er det en stor fordel og styrke at samarbejde med andre kreative brancher.

Vi oplever fortsat en stigende digital piratkopiering af lærebøger. Se nærmere herom i Danske Undervisningsforlags beretning, som også omtaler forebyggende arbejde.

Der har været en stigning i sager om scamsites. Scamsites er hjemmesider, der tilsyneladende tilbyder dansk litteratur og forsøger at lokke folk til at indtaste deres kortoplysninger. Kunderne guides til disse hjemmesider bl.a. via debattråde og andre steder, hvor man anbefaler og taler om litteratur, og bagmændene bruger adfærdsdesign og robotter til at lokke folk til. Sekretariatet har været i tæt dialog med Rettighedsalliancen om bekæmpelse af scamsites. Sekretariat har også udarbejdet en vejledning om scamsites.

I 2015 lykkedes det Rettighedsalliancen at opnå, at der i regi af Kulturministeriet blev indgået en hensigtserklæring mellem skabere, udøvere, producenter og udgivere af digitalt indhold samt internetaktører som betalingstjenester, søgemaskiner m.fl., som skal fremme udbredelsen af lovlige produkter og bidrage til processer, der kan være med til at begrænse ophavsretskrænkelser og kriminalitet, der er forbundet hermed. Arbejdet vil nu blive udmøntet i en række arbejdsgrupper, der skal kortlægge eksisterende frivillige tiltag samt se på mulighederne for at iværksætte nye initiativer på forskellige områder.

Tilgængelighed for syns- og læsehandicappede

I samarbejde med forfatterforeningerne tog Danske Forlag i foråret 2014 initiativ til at igangsætte forhandlinger med Nota om lovliggørelse af Notas produktion af e-bøger til læse- og synshandicappede. Foreningernes overordnede budskab er, at digitaliseringen og det stigende udbud af e-bøger giver nye forbedrede muligheder for at give de læsesvage adgang til tekstmateriale, og det er åbenbart, at disse

nye muligheder skal udnyttes. På nogle områder vil forlagene på kommercielle vilkår kunne udnytte den nye teknologi til at tilgodese de læsesvage, og på andre områder, hvor forlagene ikke udnytter de kommercielle muligheder, kan det være oplagt, at Nota tilgodeser de læsesvage.

Forhandlingerne omhandlede en Copydan-aftale for at muliggøre Notas produktion af ikke kommercielt tilgængelige værker samt en samarbejdsaftale for e-bøger om bl.a. kopibeskyttelse m.m. Imidlertid blev forhandlingerne aflyst af Nota. Nota henviste til, at Undervisningsministeriet havde stillet spørgsmål til Kulturministeriet omkring fortolkningen af § 17, og at forhandlingerne først kan fortsætte, når der foreligger svar fra Kulturministeriet. Undervisningsministeriets interesse i sagen skyldes, at Nota har overtaget produktionen af studiebøger til studerende. Danske Forlag og forfatterforeningerne har gentagne gange rykket for fremdrift i forhandlingerne.

Nota har oplyst, at Nota er stoppet med produktionen af nye e-bøger bortset fra på undervisningsområdet. I 2016 blev Danske Forlag opmærksom på, at de producerede e-bøger på undervisningsområdet ikke kun stilles til rådighed for de studerende, men for alle Notas brugere. Det drejer sig om over 3.500 titler. Danske Forlag har sammen med forfatterforeningerne bedt Nota om at fjerne de titler, som er produceret under den såkaldte Studieserviceordning, fra Notas generelle udlånstjeneste og sikre, at titlerne kun tilgås studerende, som har behov for titlerne i forbindelse med deres studie. Samtidig har vi endnu engang mindet om, at der skal findes en ordning for vederlag for det e-bogsudlån, som har fundet sted hos Nota.

I perioden fra Nota i foråret 2014 aflyste forhandlinger med forfatterforeningerne og Danske Forlag, er der sket en markant vækst på 51 % både i antallet af e-bogsudlån og medlemmer. E-bogsudlån er steget fra 53.507 i april kvartal 2014 til 109.505 udlån i januar kvartal 2016, og i samme periode er antallet af medlemmer hos Nota vokset fra 69.437 til 104.946 medlemmer. Se udviklingen i udlån og medlemmer.

Danske Forlag har inviteret til medlemsmøde med Nota den 2. maj 2016.

Bibliotekerne og e-bøgerne

Danske Forlag har også i 2015 arbejdet med at formidle budskabet om, at det er afgørende, at der i forhold til bibliotekernes udlån af e-bøger findes en hensigtsmæssig balance mellem udlån og det kommercielle marked. Politisk er det vigtigt at synliggøre, at den model, vi har valgt i Danmark med forsøgsaftaler for e-bogsudlån, som løbende kan justeres og tilpasses, reelt har ført til en af de mest liberale udlånsordninger i verden. Derfor er aftaler at foretrække frem for lovgivning. Danske Forlag udarbejder løbende statistik over hhv. udlån og salg af e-bøger for udvalgte forlag. Statistikken viste i 3. kvartal 2015, at målt i antal styk gik 49,5 % af forlagenes salg af e-bøger til det kommercielle marked, mens bibliotekernes udlån stod for 50,5 %.

En række europæiske kulturarvsinstitutioner, herunder Det Kongelige Bibliotek, har i en henvendelse til Kommissionen fremsat ønske om, at EU's kommende ophavsretsreform skal give kulturarvsinstitutionerne mulighed for at give online adgang til de dele af institutionernes samlinger, som ikke er tilgængelige via kommercielle kanaler. Danske Forlag mener, at adgangen til at stille beskyttede værker til rådighed skal løses ved aftaler med rettighedshaverne og ikke ved lovregulering i form af undtagelser

til forfatternes og forlagenes ophavsret. Danske Forlag har i flere sammenhænge påpeget, at der foregår en række digitaliseringsinitiativer i branchen, som risikerer at blive kvalt, hvis bibliotekernes reformforslag bliver imødekommet.

Litteraturpolitik

Danske Forlag har været medinitiativtager til Kulturministerens Litteraturpanel. Litteraturpanelet blev nedsat i 2014 og følger udviklingen på det danske bogmarked, indsamler statistik og kommer med forslag til forbedringer af statistikken – og medvirker generelt til at fremme debatten om litteraturens situation i Danmark. Danske Forlag er medlem af panelets følgegruppe og har bidraget til, at panelet i august 2015 kunne offentliggøre den første samlede oversigt over Bogen og litteraturens vilkår 2015.

Ny international standard for emneklassificering - Thema

I takt med at søgningen efter og salg af litteratur og lærebøger i stigende grad foregår online, stiger behovet for højere kvalitet af metadata og for enkle og ensartede måder at udveksle metadata og optimere brugen ift. forhandleres præsentation af bøgerne, søgemaskineoptimering, anbefalesalgoritmer osv. Jo bedre metadata forlagene kan levere, des bedre bliver mulighederne for at arbejde med bogsælget i de digitale salgskanaler.

Danske Forlag tog derfor i 2014 initiativ til at indføre det nye internationale klassifikationssystem Thema som erstatning for Boghandelens Varegrupper, der er en begrænset dansk klassifikation.

Danske Forlag har nedsat en national Thema-komite med repræsentanter fra Danske Forlag, Boghandlerforeningen, Saxo, Bogportalen og Publizon. Gruppen har godkendt en dansk oversættelse af Thema, arbejder videre med at forbedre kvaliteten af Thema, og har sørget for, at bagkataloget tilbage til og med 1. januar 1990 er blevet Thema-kodet, da en effektiv virkning af Thema kræver volumen. Gruppen er endvidere i dialog med de forskellige klassifikationsmiljøer for at sikre, at både forlag og forhandleres hhv. indlæsning og brug af Thema har bedst mulige vilkår.

Samarbejde med Boghandlerforeningen

Formandskabet har i 2015 fortsat den løbende dialog med Boghandlerforeningen for at afdække mulige fælles indsatsområder. Foreningerne har i fællesskab taget initiativ til, at det vellykkede branchetræf i 2014 gentages i maj 2016, hvor branchen vil sætte fokus på, hvordan vi sammen kan sælge flere bøger.

Internationalt arbejde og netværk

I forhold til hovedparten af de områder, som foreningen beskæftiger sig med, har foreningen stor glæde af et tæt internationalt, europæisk og nordisk samarbejde og netværk. Foreningen bliver velorienteret om, hvad der rører sig internationalt, og det er helt afgørende viden, når der skal navigeres i det nationale politiske system. Samtidig bidrager den tætte dialog med forlæggerforeninger i andre lande med inspiration og argumenter for, hvordan man gør tingene andre steder.

Samarbejdet med den europæiske forlæggerforening, FEP, har i 2015 haft fokus på Kommissionens reform af ophavsretten. FEP lancerede bl.a. kampagnen *Support freedom of expression, support copyright*, som gør opmærksom på, at ytringsfrihed og ophavsret går hånd i hånd.

I september 2015 blev der afholdt nordisk forlæggerråd i Helsinki, hvor repræsentanter fra de nordiske landes bestyrelser og sekretariater mødtes og drøftede den aktuelle situation for forlagene i de nordiske lande.

Nyt navn

I efteråret 2015 blev generalforsamlingens beslutning om at ændre foreningens navn fra Forlæggerforeningen til Danske Forlag implementeret, samtidig med at foreningen gik i luften med en mere tidsvarende hjemmeside. Sektionen for Undervisningsforlag ændrede samtidig navn til Danske Undervisningsforlag.

Medlemsmøder

- 11.05.15: Bibliotekernes e-bogsudlån og det kommercielle marked
- 19.05.15: Møde om grænserne for offentlige virksomheder
- 26.05.15: Møde om Thema
- 22.09.15: Møde om eReolen
- 23.10.15: Møde om abonnementstjeneste for lærebøger – Lix
- 26.10.15: Møde om ophavsretlige krænkelser på internettet
- 04.12.15: Møde om universiteternes brug af læremidler

Erfagrunder

Foreningens erfagrunder om forlagsjura og lydbogsudgivelse har afholdt møder. Foreningen står for alt det praktiske omkring møderne, men aktivitetsniveauet i grupperne er meget afhængig af erfagrupperens medlemmers egen indsats.

Tak til den store frivillige indsats

Danske Forlag har i årsberetningen valgt at sætte fokus på ovenstående temaer, men har herudover frivillige repræsentanter siddende i diverse udvalg, bestyrelser m.m., som gør en stor indsats for at sikre, at forlagens synspunkter bliver hørt. Vi takker medlemmerne for den indsats, der ydes. En oversigt over Danske Forlags repræsentanter i forskellige nævn, udvalg m.m. findes på foreningens hjemmeside: <http://danskeforlag.dk/om-danske-forlag/udvalg-og-tillidsposter>